

چالش های تعهد حرفه ای و ملاحظات خاص آموزشی متخصصان طب کار

مهناز مهدی نژاد

گروه طب کار، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

محمد رضا حیدری

گروه مدیریت، دانشگاه ملی مهارت، تهران، ایران

محمد مهدی حیدری

گروه اطفال، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران

چکیده

طراحی و نظارت بر اجرای مقررات مربوط به طب کار از اصلی ترین مأموریت های متخصصان طب کار است. ایجاد زمینه های لازم برای انجام بهتر وظایف شغلی و شناسایی چالش ها و خطرات احتمالی فراروی انجام وظایف شغلی مستلزم وجود دانش عمیق و تعهد کاری سازنده بین متخصصان طب کار است.

در این پژوهش با استفاده از روش تحقیق کیفی و رویکرد مقالات مروری، با استفاده از منابع پژوهشی و کتابخانه ای و جستجوی کلیدواژه های مرتبط با آموزش و طب کار در پایگاه های معتبر پژوهشی فارسی و انگلیسی زبان در پنج سال اخیر بر اهمیت و ضرورت آموزش طب کار تاکید شده پیشنهاداتی جهت بهبود روندها و رویه های انجام بهتر وظایف ذاتی متخصصان طب کار ارائه شود.

در نظر داشتن دائمی مصلحت و منفعت عامه برای متخصصان طب کار که در نظارت بر رعایت قوانین و مقررات تدوین شده و ارائه پیشنهادات اصلاحی به کمیته های بالادستی برای بهتر شدن روندها و رویه ها نمود دارد، نه یک توصیه عادی بلکه یک ضرورت بنیادی و اساسی است که پیشنهاد می شود هم مسئولان و مدیران ارشد و میانی و هم متخصصان میدانی و پزشکان کار مستقر در محیط های تابعه کاری همواره مد نظر خود داشته باشند.

واژگان کلیدی: آموزش، تعهد حرفه ای، تعهد کاری، طب، طب کار

مقدمه

یکی از مهم ترین بخش ها یا زیرمجموعه های مرتبط با تامین سلامت شغلی کارگران، کارمندان و سایر متصدیان مشاغل در ادارات، سازمان ها و نهادهای اجتماعی وجود گروه های مرتبط با تامین سلامت شغلی و متخصصات حرفه ای طب کار و چالش های فراروی انجام وظایف قانونی و تخصصی آنها در هر دستگاه دولتی یا غیردولتی است.

فراهم سازی زمینه های لازم برای انجام بهتر وظایف و پیش بینی چالش ها و خطرات احتمالی فراروی انجام کار از وظایف اصلی متخصصان طب کار است به گونه ای که هیچ حقی از طرفین ضایع نشود (مرتضوی، ۱۳۴۲) و (تقدسی نژاد & بهشتی، ۱۳۷۹). ماهیت برخی مشاغل می تواند از لحاظ فیزیکی خطرآفرین باشد. گاهی مشاغل می توانند از نظر روانی مشکل زا بوده و درجاتی از نگرانی و اضطراب را به متصدیان تحمیل کنند. متخصصان طب کار به طور معمول به انجام وظایف قانونی و تخصصی خود در زمینه مراقبت از وجوه متفاوت طب کار در تشکیلات و مسائل مرتبط با آن مشغول هستند اما امکان بروز و ظهور مسائل مختلف و حتی مسائل حاشیه ای و غیرمرتبط وظایف تخصصی تیم مرتبط با طب کار در هر مجموعه دولتی یا غیردولتی وجود دارد. این امکان می تواند شامل مجموعه ای گرفتاری ها بر سر راه انجام وظایف قانونی تا نگرش مسئولان و مدیران بالادستی در تسهیل یا ایجاد مشکل در مسیر متخصصان تیم سلامت حرفه ای و متخصصین طب کار باشد.

در برخی از مشاغل خاص نظیر مشاغل مرتبط با فوریت های پزشکی، کارکنان و متخصصان فوریت های پزشکی درجات زیادی از نگرانی و اضطراب شغلی را تحمل می کنند و میزان مقاومت آنها در مقابل مشکلات کاری همواره می تواند آنها را در انجام وظایف خود موفق نماید. اضطراب بر وضعیت نهایی انجام وظایف تاثیر دارد و می تواند از میزان نیل به موفقیت بکاهد، در حالی که هر چه سابقه شغلی و میزان تداوم مبارزه با مشکلات شغلی با توجه به سابقه کاری بالا برود متخصصان فوریت های پزشکی قادرند ضمن حفظ خونسردی وظایف فوریتی و مراقبتی خود را بهتر انجام بدهند (Uysal et al., 2024).

در شغل پرستاری هم به دلیل ماهیت پیچیده شغلی و میزان خطرآفرینی هرگونه خطای پزشکی در رابطه با سلامت بیماران وجود و میزان تعهد شغلی در پرستار می تواند نقش سازنده و گاه مخربی در تامین سلامتی و بهداشت بیماران ایفا کند به گونه ای که گاهی یک فراموشی ساده از مقدار داروی مصرفی یا زمان آن ناشی از فراموشی یا تنبلی یا هر عامل دیگر می تواند برای بیمار خطر جانی به همراه بیاورد. لذا رابطه مستقیمی بین تعهد شغلی پرستار و تامین سلامتی بیمار وجود دارد (Hendy et al., 2024). هرچند عوامل شخصیتی نظیر میزان هوش هم در زمینه ارتقای تعهد شغلی تاثیرگذار است (Liu et al., 2024).

نوع شغل می تواند بر اهمیت تاثیرگذاری تعهد حرفه ای بیفزاید زیرا متخصصان طب کار به صورت مستقیم با تامین سلامتی صاحبان مشاغل در ارتباط هستند و هرگونه قصور ناشی از عامل انسانی یا ضعف ساختاری خواه به صورت مستقیم و خواه غیرمستقیم می تواند بر سلامت دیگران تاثیر منفی بگذارد که این مسئله در حوزه های کاری خطرآفرین تر است.

روش تحقیق

در این پژوهش محققین با استفاده از روش تحقیق کیفی و با رویکرد مقالات مروری، ضمن جستجوی کلیدواژه های مرتبط با طب کار را در منابع پژوهشی معتبر نظیر منابع کتابخانه ای، مقالات پژوهشی و تارنماهای پژوهشی معتبر موجود فارسی و انگلیسی زبان در بازه زمانی پنج سال اخیر از جمله گوگل اسکالر، سیویلیکا، پورتال جامع علوم انسانی، ایرانداک، پایگاه مرکز علمی جهاد دانشگاهی و پایگاه اطلاعات علمی ایران- گنج تلاش کرده اند چالش های فراروی تعهد شغلی و آموزش کارکنان و متخصصان طب حرفه ای را شناسایی و بر لزوم توجه بر رابطه مستقیم میزان تعهد شغلی و تامین سلامتی کارگران، کارکنان و سایر صاحبان مشاغل در ادارات، سازمان ها و نهادهای خصوصی و دولتی و نقش بنیادی و ارزشمند آموزش در آن تاکید کنند. همچنین برای ارتقا و بهبود انجام مسئولیت دقیق تر این متخصصان توصیه ها و پیشنهادات خود را ارائه نمایند.

بحث و نتیجه گیری

در بخش هایی از جهان بخصوص در کشورهایی با سیستم مراقبتی ساختارمند و دقیق نظیر چین که از نظام سلسله مراتبی و غیرمنعطف برخوردار هستند نوع نگاه حکومت به افراد در انجام وظایف فردی و گروهی آنان تاثیرگذار است. گرچه افزایش میزان عوامل شخصیتی و ارتقای درجات آن بر کارایی افراد در انجام وظایف حرفه ای شان موثر است ولی نمی توان از تاثیر فرهنگ کارگروهی هم در

این زمینه غافل شد (Wang et al., 2024). ضمن این که در همین کشور چین نوعی ناهمگونی خاص در این زمینه وجود دارد که بر اساس آن تفاوت در رفتار و میزان تعهد شغلی وجود دارد (Lin et al., 2024) که نشان از اهمیت و تنوع مسائل و چالش های فراروی متخصصان سلامت حرفه ای و طب کار است. این در حالی است که در برخی کشورهای آسیائی نظیر مصر با سیستم حکومتی غیر کارآمد تر، رابطه معناداری بین تعهد شغلی کم یا متوسط کارکنان درگیر با حفظ سلامتی بیماران وجود دارد (Elsyied et al.). در ایران نیز بر اساس شواهد موجود بین تعهد شغلی و میزان موفقیت در روند درمان بیماران رابطه معناداری وجود دارد که لزوم توجه به ارتقای تعهد شغلی مشاغل مرتبط با تامین سلامت بیماران و مراقبت های بهداشتی را گوشزد می نماید (Mehralian et al., 2024).

البته باید توجه داشت به هر اندازه که میزان تخصص و تحصیلات افراد افزایش می یابد تغییر نگرش در میان آنان به سرعت بیشتری رخ می دهد به گونه ای که به نظر می رسد اعضای هیئت علمی دانشگاه های ایالات متحده آمریکا تعهد شغلی بیشتر و مناسب تری نسبت به سایر مشاغل از خود نشان می دهند (Howland Cummings et al., 2024).

متخصصین طب کار در رابطه با میزان تعهد شغلی باید توجه داشتند که افراد تازه استخدام و نوورود به سازمان ها عملکرد بهتری نسبت به کسانی که زمان بیشتری از استخدام و بکارگیری آنان می گذرد، از خود نشان می دهند (Kaldal et al., 2024). برای شاغلین با سابقه بیشتر توجه به جنبه های توسعه ای تعهد عاطفی، ممانعت از ایجاد موقعیت های اضطراب زا و تشویق به ماندگاری در شغل توصیه شده است (Rodríguez-Fernández et al., 2024). همچنین توجه ویژه به آموزش طب کار حتی برای مشاغل خاص نظیر نمایندگان کشورها در سازمان های بین المللی اهمیت به سزایی دارد که مورد توجه متولیان قرار رفته است (Johnson et al., 2024).

دست اندکاران طب کار به خصوص در مشاغل مرتبط با مشاغل بالقوه خطرآفرین نظیر مشاغل مرتبط با انرژی هسته ای ضمن توجه به سلامت های حرفه ای فردی خود باید نسبت به تنوع و تفاوت های اساسی شاغلین در این مشاغل با سایر مشاغل توجیه و آموزش های لازم را فراگیرند. این موضوع هنگامی بسیار مهم، حساس و حیاتی می شود که به فجایع زیست محیطی ناشی از خرابی ها، ناکافی بودن تخصص ها و آموزش های لازم منابع انسانی بی توجهی شود که نتایج زیستی هولناکی را متوجه جامعه بشری خواهد نمود (Shields et al., 2024). این در حالی است که آموزش های لازم در هر زمینه می تواند موثر واقع شود و حتی در کشورهای توسعه نیافته هم اثرات خوبی را متوجه منفعت عمومی جامعه بنماید (Bacha & Kosa, 2024). فضای مناسب آموزشی اعم از سخت افزار و نرم افزار لازم برای آموزش بهتر و مناسب تر توانایی ایجاد تعهد حرفه ای در منابع انسانی را تسهیل می کند (Zhang et al., 2024). البته که باید توجه داشت فقط آموزش متخصصان طب کار برای حصول نتیجه کافی نیست و رعایت مسائل مدیریتی در دست اندکاران مدیریتی دستگاه هم می تواند به نحو بارزی در افزایش تعهد کاری تاثیر داشته باشد و به عنوان مثال تغییر شیفت کاری و چرخش شغلی متولیان مشاغل سخت می تواند بر ماندگاری و تعهد شغلی آنان تاثیر بگذارد لذا متخصصان طب کار باید بتوانند این جنبه های مدیریتی را هم در توصیه های بهبود شرایط کار یا شناسایی چالش های محیط مورد بررسی خود لحاظ نمایند (Gökçay & Akkuş, 2024) و نسبت به جزئی ترین امور حتی نوبت های کاری و شیفت های روز و شب و گردش های شغلی لازم به منظور تامین سلامت جسمی، روحی و روانی منابع انسانی، اعمال نظر کنند (Guénel & Léger, 2023).

حضور متخصصان و دست اندکاران طب کار در کنار گروه پزشکان و پرستاران در فرایند مراقبت های بهداشتی موثر است و طرفین را قادر می سازد تا ضمن فراهم آوری شرایط انجام بهتر کارها، در تدوین مقررات اصلاحی و قوانین موضوعی تامین سلامت بیماران همکاری مضاعف و موثر داشته باشند (Malcolm, 1982). اهمیت و ضرورت این مسئله در دانشجویان پزشکی بیشتر باید مورد توجه متخصصان طب کار واقع گردد زیرا میزان مشکلات ناشی از کار برای این قشر از افراد بسیار بیشتر بوده و آنها را زودتر به مرز فرسودگی شغلی نزدیک می نماید (Bhugra & Molodynski, 2022). همچنین ارائه بازخوردهای لازم توسط متخصصان طب کار به مسئولان بالادستی برای اصلاح فرایندها امری ضروری و اجتناب ناپیر است (حیدری & حیدری، ۱۴۰۱).

شرکت در دوره های مکمل آموزشی و دوره های ضمن خدمت نقش مهمی در ارتقای توان متخصصان طب کار ایفا می کند و آنها را برای مواجهه با چالش های نوین درون و بیرون دستگاهی آماده تر می کند (اکبری لاکه et al., 1397).

متخصصان طب کار به ویژه متخصصان ستادی طب کار می بایست امر آموزش را برای پزشکان کار و سایر کارمندان و صاحب منصبان میانی و عملیاتی مستقر در محیط های کار جدی تر تلقی کرده آموزش و بخصوص استمرار در آن را هم برای پزشکان کار و هم سایر کارکنان مورد توجه ویژه قرار دهند. مسئولان طب کار میانی و افرادی که نقش ارشادی و بازرسی محیط های تابعه کاری را برعهده دارند باید ضمن کنار گذاشتن رودربایستی و تعارفات معمول و مرسوم در انجام وظایف قانونی خود دقت کافی نموده و به گونه ای عمل کنند که همه قوانین و مقررات موضوعه و مصلحت های ضروری و حساس رعایت شوند.

پیشنهاد می شود قانونگذاران و سیاست گذاران قبل از طراحی و تدوین قوانین در حوزه های کلان از وجود مشاوران زبده و مسلط به طب کار و دریافت مشاوره از کمیسیون های تخصصی اقدام نمایند تا از دوباره کاری و انجام امور تشریفاتی یا زائد ممانعت بعمل آید و توسط طراحی سازوکارهای نظارتی بر حسن اجرای قوانین و تشویق و احتمالا تنبیه خاطیان در این حوزه همت گمارند زیرا هرگونه بی توجهی در این زمینه موجب ضرر و زیان عمومی جامعه در حوزه های مبارزه با بیماری ها و سایر موارد مرتبط با آن می شود و از اتلاق منابع محدود کشورها جلوگیری می کند.

منابع

- Bacha, N. S., & Kosa, C. A. (2024). Nurturing sense of institutional citizenship behavior: Role of perceived transformational leadership style and organizational support mediated by affective professional commitment. *Leadership and Policy in Schools*, 23(2), 235-252.
- Bhugra, D., & Molodynski, A. (2022). Well-being and burnout in medical students: Challenges and solutions. *Irish journal of psychological medicine*, 1-4.
- Elsyied, A. F., Abd El Rahman, R. M., & Saleh, M. S. Relationship Nurses' Professional Identity and Their Occupational Commitment.
- Gökçay, G., & Akkuş, Y. (2024). The effect of thanatophobia and professional commitment on compassion fatigue in nurses in Türkiye: Cross sectional study. *HEALTH SCIENCES QUARTERLY*, 4(1), 41-52.
- Guénel, P., & Léger, D. (2023). Health Effects of Shift Work and Night Shift Work. In *Handbook of Life Course Occupational Health* (pp. 245-266). Springer.
- Hendy, A., Abdel Fattah, H. A., Abouelela, M. A., Atia, G. A. e., Alshammari, M. S. S., Hables, R. M. M., Alzahrani, N. S., Hendy, A., & Almarwani, A. M. (2024). Nursing Professional Commitment as a Mediator of the Relationship Between Work Environment and Missed Nursing Care Among Nurses: A Cross-Sectional Analysis. *SAGE Open Nursing*, 10, 23779608231226063.
- Howland Cummings, M., Spotts, J., Leech, N. L., & Haug, C. A. (2024). What keeps faculty members from schools of education in higher education settings: measuring occupational commitment. *Journal of Education for Teaching*, 50(1), 172-188.
- Johnson, F., Madan, I., Pattani, S., De Bono, A., Boorman, S., Goss, C., & Parsons, V. (2024). Assessing the profile and utility of diplomates in occupational medicine. *Occupational Medicine*, 74(3), 230-234.
- Kaldal, M. H., Voldbjerg, S. L., Grønkjær, M., Conroy, T., & Feo, R. (2024). Newly graduated nurses' commitment to the nursing profession and their workplace during their first year of employment: A focused ethnography. *Journal of Advanced Nursing*, 80(3), 1058-1071.
- Lin, Z., Wu, W., Zhang, H., He, Z., Han, M., & Li, J. (2024). Patterns of occupational commitment among nurses: a latent profile analysis. *Frontiers in Psychology*, 15, 1331425.
- Liu, Y., Ma, Y., Liu, S., & Li, J. (2024). Current Status of Career Maturity of Clinical Medicine Students and Its Correlation with Professional Commitment and Emotional Intelligence. *Education Reform and Development*, 6(2), 27-32.
- Malcolm, D. (1982). 17 - EDUCATION AND OCCUPATIONAL MEDICINE. In A. W. Gardner (Ed.), *Current Approaches to Occupational Health* (pp. 347-368). Butterworth-Heinemann.
- <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/B978-0-7236-0618-5.50023-1>

- Mehralian, G., Yusefi, A. R., Ahmadinejad, P., Bahmaei, J., & Bordbar, S. (2024). Investigating the Professional Commitment and its Correlation with Patient Safety Culture and Patient Identification Errors: Evidence from a Cross-Sectional Study from Nurses' Perspectives. *The Open Public Health Journal*, 17(1).
- Rodríguez-Fernández, M., Herrera, J., de las Heras-Rosas, C., & Ciruela-Lorenzo, A. M. (2024). Practical implications of the organizational commitment model in healthcare: the case of nurses. *Journal of Nursing Management*, 2024(1), 6455398.
- Shields, M., James, D., & McCormack, L. (2024). Organisational challenges to wellbeing in nuclear medicine technologists: Professionalism, burnout and pragmatic growth. *Radiography*, 30(2), 622-627.
- Uysal, İ., Korkmaz, G., & Toraman, Ç. (2024). The relationship between ambulance team's professional commitment, occupational anxiety, and resilience levels. *BMC health services research*, 24(1), 716.
- Wang, W., Zhang, J., Mitchell, R. J., Yang, H., Li, M., & Wei, X. (2024). Mediation of professional commitment in the relationship between organizational culture and quality of care among community health centres: A multilevel study in China. *International Journal of Healthcare Management*, 1-9.
- Zhang, X., Chen, Y., Li, B., Jiang, L., Lang, X., & Zeng, T. (2024). The association between school educational atmosphere, learning engagement, and professional commitment of nursing students, and learning engagement as the mediator. *Nurse Education Today*, 139, 106223.
- اکبری لاکه، م.، ملاکظمی، م.، & سیدمهدی، س. (۱۳۹۷). ارزیابی اثر بخشی دوره بازآموزی طب کار بر کارآیی پزشکان عمومی با استفاده از مدل کرک پاتریک. *تقدسی نژاد، ف.، & بهشتی، س.* (۱۳۷۹). ملاحظات اخلاقی در طب کار. *پزشکی قانونی ایران*, ۲۰(۶)، ۶۶-۷۹.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/99396>
- حیدری، م.، & حیدری، م. (۱۴۰۱). چالش های فراروی طب کار در ایران ششمین کنفرانس بین المللی ایمنی و بهداشت
<https://civilica.com/doc/1604269>
- طب کار. بورس، ۱۶- (۱)، ۷۳-۷۳. (۱۳۴۲). مرتضوی، ج. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/858989>

Challenges of Professional Commitment and Special Educational Considerations of Occupational Medicine Specialists

Mahnaz Mahdinejad

Department Occupational Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Mohamad Reza Heidari

Department of Management, National University of Skills (NUS), Tehran, Iran

Mohammad Mahdi Heidari

Department of Pediatric, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran

Abstract

Designing and monitoring the implementation of regulations related to occupational medicine is one of the main missions of occupational medicine specialists. Creating the necessary grounds for better performance of job duties and identifying potential challenges and risks in the performance of job duties requires deep knowledge and constructive work commitment among occupational medicine specialists.

In this research, using the qualitative research method and the approach of reviewing articles, using research and library sources and searching for keywords related to education and occupational medicine in reliable Persian and English language research databases in the last five years on the importance and necessity of education.

Occupational medicine emphasized that suggestions should be made to improve the processes and procedures for better performing the inherent duties of occupational medicine specialists.

Constantly considering the expediency and public interest for occupational medicine specialists, which is manifested in monitoring the compliance with the laws and regulations and presenting correction proposals to the upper committees to improve the processes and procedures, is not a normal recommendation but a fundamental necessity. It is suggested that both officials and senior and middle managers, as well as field specialists and work doctors based in subordinate work environments, should always keep in mind.

Keywords: “Education, Professional Commitment, Occupational Commitment, Occupational Medicine,”.